

ALLIBERAMENT DE GALCERÀN DE PINÓS

(Arxiu Más)

Confirma àdhuc aquesta opinió, ja prou fonamentada en les precedents raons, el fet de figurar en les pintures assumptes relacionats amb la passió de Crist, bon xic incomplets pel que es té costum de veure en totes les pintures i escultures dels interiors d'esglésies i catedrals; i la manca d'episodis de la vida del nostre Sant Patró, Esteve, primer màrtir del Cristianisme, aitals com la cèlebre i edificant disputa del Sant amb els faritzeus, la presentació al Tribunal dels jueus, i encara la lapidació, o sigui la seva mort a cops de pedra, episodis que no és de creure manquessin en el retaule i molt menys que els artistes ho tinguessin en oblit, oimés quan hi figuren en les taules: l'episodi de «L'Alliberament de Galceràn de Pinós», noble molt significat i que, pel sol motiu de figurar en aquestes taules pictòriques, l'hem de considerar com natural de Granollers o de qualque indret de les terres vallesanes; i la taula representant el sepulcre de Sant Esteve, en bust jacent i exercint d'exorcista, demostren que el retaule no és complet o al menys que no s'ha conservat fins els nostres dies en tota la seva integritat, sigui per la causa que sigui, si bé cal tenir en compte que, no sols pel que se sap de la supervivència dels artistes de la família Vergós, si que per les característiques pictòriques que cada taula ofereix, en relació, sobre tot, a altres obres dels mateixos autors, de quina autenticitat no se'n té el més petit dubte, és la veritat que les nostres taules gòtiques són pintades de vàries mans de la insigne família dels Vergós.

Per aquest motiu, doncs, ultra els que deixem apuntats en paràgrafs anteriors, passem a descriure i considerar un a un els quadros que formen el retaule. Sabem, ja per endavant, que tantost Jaume Vergós contractà amb els Consellers i Prohoms de la vila de Granollers la factura del retaule per a la nostra església, encarregà la feina a un dels seus dos fills, en Pau Vergós, el més notable pintor religiós d'aquella família d'artistes i d'aquella època. Ben clar se'n dedueix, de la darrera escriptura firmada pel propi Jaume (pare), en encarregar-se, ell i el seu fill Rafel, d'acabar l'obra començada per Pau, mort en aquella data (1.er de març de 1500). Així, doncs, començarem per la descripció de les obres íntegres de Pau Vergós, que resulten ésser, mb tota probabilitat i segons Santpere i Miquel, la taula re-

presentant el Calvari de Crist i les quatre grans taules representant els profetes Isaïes, David, Moisès i Abraham.

La taula del Calvari és una de les millors taules gòtiques que es poden contemplar de totes les de la segona meitat del segle XV. I, si és veritat que d'altres semblants existeixen en molts indrets, inclús les degudes a la mateixa mà, com són el Calvari del retaule de Sant Antoni Abad, de molta parensa amb el nostre; el Calvari del cèlebre retaule del Condestable, i d'altres, no és menys veritat que les figures del nostre Calvari són de factura i expressió insuperables. Així, la cara del Crist, d'una perfecció i vident resignació admirables; la de la Verge Mare, en una nobilíssima i indolent resignació mística; el grup de les tres Maries, admirablement tractat, en actitud de devota pregària; i encara el conjunt de saions, comanats pel cavaller qui dalt d'un cavall blanc, ricament ornat, i senyalant el bust de Crist amb la mà dreta, diu als seus el què porta l'inscripció que figura damunt son cap: *Vero filius Dei erat iste*; l'interessant figura de Longinos, muntat en cavall roig i en actitud de pregària, i, per fi, una interessant rectificació de la històrica juguesca de les vestidures de Crist, cosa també reproduïda en els Calvaris de Sant Antoni Abad i del Condestable, en la qual, en comptes de fer-s'ho als daus, empren les tres palletes que sosté amb la mà esquerra un dels dos saions del primer terme a l'esquerra, mentre el seu company, que té enfront, li senyala la seva numeració amb la mà esquerra, alhora que té a punt de treure el seu punyal amb la mà dreta.

Les grans taules representant els quatre profetes ja nomenats, i que segurament ocupaven en el retaule el lloc dit de guardapols, enquadrant el seu conjunt, distribució i col·locació lògica i comú a altres obres artístiques semblants, són les pintures que donen més relleu a la totalitat de l'obra, per molts motius: per llur grandiositat, per llur forta valentia d'expressió, per llur colorit i per llur efecte decoratiu extraordinari.

LA TROBALLA DEL COS SANT

(Arxiu Más)